

5. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 26.11.2018 № 393/2018 : станом на 28 листоп. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/2018#Text> (дата звернення: 18.12.2024).

6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 06.04.2000 № 1647-III : станом на 11 черв. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1647-14#Text> (дата звернення: 18.12.2024).

7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII : станом на 19 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 18.12.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-22>

ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС У США ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Яремчишин Марко Михайлович

викладач кафедри практичної психології, аспірант

*Навчально-наукового інституту управління психології та безпеки,
студент III курсу*

*Навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Виборчий процес є основою демократичного устрою держави, адже саме через вибори громадяни реалізують своє право на участь у формуванні органів влади. Сполучені Штати Америки (США) та Україна мають різні політичні системи, що відображається у відмінностях виборчих процедур. Порівняльний аналіз державного права дає можливість розвивати правові аспекти виборів, їхнього проведення та аналізувати потенційні зміни у національному законодавстві України та розвитку нових підходів до виборчого процесу в Україні, визначити можливу спільність рис та відмінності, також окреслити перспективу вдосконалення виборчого процесу насамперед в Україні та звернути увагу на можливу проблематику виборів в США.

Виборча система США має незвичну виборчу процедуру федерального характеру, оскільки США є федеративною державою, де кожен штат має власні правила організації виборів, хоча основні

принципи визначаються на федеральному рівні. Загалом, США управляються федеральним урядом, з виборними представниками на федеральному, іншими словами загальнонаціональному рівні, рівні штатів та локальному рівні. Державне право цієї країни передбачає такі основні вибори:

1. Президентські вибори (раз на 4 роки);
2. Проміжні вибори до Конгресу;
3. Місцеві вибори в кожному штаті.

Однією з ключових особливостей виборчого процесу в США є система Електоральної колегії. Громадяни голосують не безпосередньо за президента, а за вибірників, які віддають свій голос за кандидатів. Кількість вибірників від кожного штату залежить від кількості представників штату у Конгресі. Разом з тим, підходячи до комплексного вивчення питання виборів у контексті державного права варто згадати про роль політичних партій. США характеризуються двопартійною системою, де існують такі партії як Демократична та Республіканська, які відіграють визначальну роль у виборчому процесі. Партійні кандидати висуваються через праймеріз, тобто внутрішньопартійні вибори.

На відміну від США, в Україні існує унітарна виборча система, яка передбачає однакові правила проведення виборів на всій території країни. Тобто, у нас існує єдина система організації виборів, яка є доволі простою за своїм змістом. Основні вибори визначаються так:

1. Президентські вибори (раз на 5 років);
2. Парламентські вибори (раз на 5 років);
3. Місцеві вибори.

Для виборів до Верховної Ради України до 2019 року використовувалася змішана система: половина депутатів обиралася за пропорційною системою, половина – за мажоритарною. У 2019 році був прийнятий новий виборчий кодекс [1], згідно якого до виборів у Верховну Раду України застосовується виключно пропорційна система з відкритими списками. Також, важливо додати, що згідно цього кодексу, на виборах депутатів місцевих рад застосовується дві різні виборчі системи, залежно від типу виборів та величини адміністративно-територіальних одиниць: в містах з кількістю виборців до 90 тисяч осіб: **мажоритарна система** відносної більшості в містах з кількістю виборців 90 тисяч і більше осіб: **пропорційна система** з відкритими партійними списками – для виборів депутатів обласних, міських рад і міських ОТГ, а також Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Право на участь у розподілі депутатських мандатів матимуть лише ті місцеві організації партій, які подолають 5-відсотковий виборчий бар'єр у межах єдиного багатомандатного округу.

В нашій політичній системі існує багато політичних партій, отже сам виборчий процес передбачає більшу різноманітність реалізації політичних погам. З одного боку, це сприяє кращому виборчому процесу, через актуальний партійний плюралізм, з іншого, за всю історію нашої незалежності всі вибори зводились до існування двох домінуючих партій, президентської та опозиційної до неї, яку очолював другий кандидат у президенти по популярності. В Україні політичні партії відіграють значну роль, особливо на парламентських виборах, де право висування кандидатів мають лише партії, у порівнянні зі США багатопартійність характеризує українську політичну систему.

Загалом, можна порівняти виборчі процеси в США та Україні так: Обидві країни визнають вибори основним інструментом демократії. Громадяни мають право голосу незалежно від соціального чи економічного статусу. Вибори проводяться на основі загального, рівного та прямого виборчого права.

До відмінностей можна віднести такі ознаки:

- Система організації: США мають федеративний підхід, тоді як Україна – унітарний.

- Механізм обрання президента: у США застосовується система Електоральної колегії, тоді як в Україні президент обирається прямим голосуванням.

- Роль політичних партій: у США переважає двопартійність, в Україні функціонує багатопартійна система.

Узагальнюючи попередній порівняльний виклад, можна говорити про діаметрально різні погляди на сам виборчий процес, що обумовлено фактором форми держави. Також, виборчі процеси в США та Україні мають як спільні риси, так і суттєві відмінності, зумовлені особливостями політичних систем.

Література:

1. Виборчий кодекс України (Закон № 396-IX від 19.12. 2019 р.).